

DONELAIČIO ŽEMĖ

1993 m. LAPKRITIS

KARALIAUČIAUS KRAŠTO MYLĖTOJŲ LAIKRAŠTIS

Nr.6(7)

Pranas Griušys. Mažoji Lietuva. 1987 m.

Birutė Baltrušaitytė

Mažoji Lietuva

Eina - ateina pas mus - aštuoni... Porinis skaičius, gyvųjų skaičius (norime būt ne po vieną...), mirusiųjų skaičius (po dvi, po keturias gėles nešame...). Jie - mirusieji - amžinas Vėlinių ženklas, amžinas mūsų skolos priminimas. Mažosios Lietuvos vyrai ir moterys, būkit pagarbinti!.. Atgaivino jus dailininko teptukas - aure, grėsmingas dangus (turbūt vakaras - naktuzė artinas), laukas, paskendęs žalybėj, šviečia balti marškinių... Spalvos kaip Mažosios Lietuvos vėliava - viltis, sopuliai, meilė, nepabaigiami žemės darbai.

Vydūnas, pirmasis tarp tautos dvasios žadintojų, skrybėle dengia krūtinę, žvilgsnis kupinas

tikėjimo. Filosofas, rašytojas, muzikas, dirigentas... Šalia - ištiki ma bičiulė, juostų audėja, knygų leidėja Morta Raišukytė, toliau - įdėmiai žiūrintis dailininkas A.Brakas, prie jo - Rambynų sergėtojas bitėniškis spaustuvininkas M.Jankus, tasai, kur ranka kišenėje... Juk jis anuomet rašė: "Aš per Lietuvą mielą keliavęs, taip labai ir didžiai pailsau..." Pailsęs rado kapavietę svečiuos kraštuos, kaip ir Vydūnas, bet geri žmonės parvežė abudu, palaidojo šalia Nemuno - Rambynų prieglobsty.

Antai už M.Jankaus stotinis J.Zauerveinas. Tiktai dabar jo knygelę išleidom - į žmones paleidom. Padėkokime už nema-

riąją giesmę "Lietuvninkai mes esam gimę" ir pildykime priesaką: "Drūtai laikyk, drūtai stovėkie./ lietuviškoji giminė./ drąsiai lietuviškai kalbėkie..."

Ar pažįstat, kas tenai už plačių J.Zauerveino pečių? Tai Ieva Simonaitytė - Šimonių, Karalių lemties giedotoja. Jaunystėje jinai rašė: "Tik iškeliavęs iš tėvynės./ suprasi, kas ji tau yra..." Ar visi jau supratom? Vėlei imame bėgti iš tėvynės. Savo noru.

Šalia Ėvikės - senasis Dovas Zaunius, gausios šeimos tėvas, nepailstantis kultūros darbininkas, įvairių draugijų pirmininkas, puikus ūkininkas. Anuomet medžius Rambynų šlaituos sodino... Matyt, dabar tie patys ošia... Reikėtų,

kad paveikslė šalia jo eitų Tilžės lietuvių knygyno savininkė Morta Zauniūtė, darbų ir vargo bitė... Nepagailėjo likimas Zaunių šeimynos. Rokaičiuose sodybos vietoj - plynia, okur kapai kapeliai?..

Paskutinysis - V.Brūožis, Karaliaučiaus universiteto auklėtinis, gydytojas, dirbęs ir miręs Tilžėj, abiem rankom balsavęs už Mažosios ir Didžiosios Lietuvos bendradarbiavimą. "Kodėl, lietuviškos mamelės,/ Mokinat savo vaikelius/ Išvengt lietuviškos kalbelės?.." - klausė jis XIX a. gale. Galbūt to paties dabar paklaustų...

Eina jie į mūsų vaizduotę, idant išvystume... Galbūt susibūrė amžinam išėjimui... Gražu yr

paskutinįsyk eiti žaliu lauku, nors dangus toksai negeras, skaudus, pranašingas.

Tarpu dangaus ir žemės - didieji Mažosios Lietuvos žmonės. Visi žmonės - tarpu dangaus ir žemės, o paskui - į žemę, į gelmenis... Gyvi tol, kol mes juos atsimename. Ir mus atsimins tiktai gyvieji, tie, kurie su mumis ir kurie liks po mūsų. Ar atsimins? Ar būsim verti? Jeigu nebūsim, amžiams numirsim.

Eina Mažoji Lietuva, kad maža neliktų. Užaugtų... Žmogus tiktai augdamas, tobulėdamas skais-tėja. Taip manė Vydūnas, šviesusis žmogus, "ąžuols drūts prie Nemunėlio". Jis išstovėjo. O mes?! Kiekviens už save atsako.

Mažoji Lietuva, vokiečių vadinama Klein Litauen, Preussisch-Litauen, į kurią įėjo Įsruties, Labguvos, Ragainės, Tilžės (nūnai Černiachovsko, Poliesko, Niemano ir Sovietsko rajonai) bei Klaipėdos apskritys ir kuriose dar XVIII amžiuje lietuviai sudarė gyventojų daugumą, stiprėjant germanizacijai, tirpo, likdama tik geografinė sąvoka. Po I pasaulinio karo susidarius palankioms aplinkybėms,

Mažosios Lietuvos Tautinė Taryba, Didžiosios Lietuvos veržimosl į Nepriklausomybę įkvėpta, prieš 75-lus metus, 1918 m. lapkričio 30 dieną Tilžėje, vadovaudamasi Vilsono tautų apsisprendimo telse, paskelbė Akta, deklaruojančią, jog Mažoji Lietuva glaudžiasi prie lietuvių tautos kamleno - Nepriklausomos Lietuvos valstybės. Deja, tik lietuviškiausioji jos dalis - Klaipėdos kraštas buvo gražintas Lietuvai. Kitose apskrityse, kai Vokietijoje į valdžią atėjo naciai, lietuviybė buvo galutinai užgniaužta, o likę lietuvininkai žuvo II pasaulinio karo audroje ar buvo nublokšti į Vakarus

Stepono Lukoševičiaus plakatas. 1989 m.

Iš senovėje didžiulio baltų apgyvendinto ploto (nuo Vyslos iki Okos) ilgainiui liko tik trys prie Baltijos jūros prigludusios prūsų, latvių ir lietuvių tautos. Prūsai, nespėję sukurti valstybės, vardą palikdami užkariautojams, žuvo. Sunkų, bet palankesnę likimą Praamžis skyrė latviams ir lietuviams. XX šimtmetis buvo jų žūtbutinės kovos už teisę gyventi amžius. Džiaugdamiesi stebuklu - vėl atgauta Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybė, sveikiname sesę - Latvijos valstybę deimantinės sukakties dieną, kartu su latvių tauta giedodami jos himną "Dieve, laimink Latviją..."

Lapkričio 18 dieną sukako penkeri metai, kai lietuvių kalbai suteiktas Valstybinės kalbos statusas. Ji sugrįžo į tas kalbos erdves, iš kurių buvo išstumta - į kariuomenę, aviaciją, laivyną, geležinkelį.

Lapkričio 22 dieną sukako 100 metų, kai caro kazokai užpuolė ir kartais sukapojo savo bažnyčią saugojusius kražiškius. Šis kruvinas caro valdžios susidorojimas su tikėjimą ir bažnyčią gynusiais žmonėmis Lietuvos istorijoje vadinamas **KRAŽIŲ SKERDYNĖMIS**, o pasipiktinimas piktdaryste per Europą nuvilnijo taip pat, kaip ir po 1991 m. sausio 13 dienos žudynių prie Lietuvos televizijos bokšto.

Lapkričio 23-ąją minima **LIETUVOS KARIŲ DIENA**. Šiomet, švenčiant 75-ąsias Lietuvos kariuomenės įkūrimo metines, visuomenė laukia, kuomet mūsų kariuomenė, kaip ir tarpukaryje, taps patriotizmo ir pasiaukojimo Tėvynei mokykla.

TRUMPAI

Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija vicekonsulu Kaliningrado srityje (Rusijos Federacija) paskyrė Raimundą Šyvi, ekonomistą.

Įsiruties (Černiachvsko) pedagoginę mokyklą skaityti paskaitų rusų kalba apie Mažosios Lietuvos istoriją ir kultūrą išvyko istorikas Vladimiras Ulevičius. Čia dera prisiminti, jog Karalienės miestelyje (nuo 1938 metų - Luisenberg, dabar - Zėlionij Bor) netoli Įsiruties 1811 m. Prūsijos karalienės Luizos nurodymu buvo įsteigta

lietuviška mokykla ir atidaryta pirmoji lietuvių mokytojų seminarija.

Vilniuje "Vagos" knygyne buvo pristatyta naujai išleista Mažosios Lietuvos poeto ir visuomenės veikėjo, eilėraščio "Lietuvninkai mes esam gimę", tapusio Mažosios Lietuvos himnu, autoriaus Jurgio Zauerveino poezijos rinktinė.

Kaliningrado miesto Lietuvių kultūros bendrija (tarybos pirmininkė O.Kruglikova) iškilmingoje aplinkoje pradėjo įteikinti specialiai padarytus Bendrijos nario pažymėjimus.

Niekas negimsta mokėdamas

(Apie vadovo darbą)

Be vienybės nėra galybės, arba surištos šluotos neperlauši

Bendri tikslai skatina žmones jungtis. Organizacija turi daugiau teisių negu vienas žmogus. Kartu veikiant daugiau galima nuveikti. Kartu lengviau ir negandas pakelti. Ar jūsų draugija gerai veikia? Gerai, jei turite gerų darbo vaisių, jei jums netrūksta pasitikėjimo savo jėgomis, pasitikėjimo vienu kitais. O visa tai didele dalimi priklauso nuo išsirinktų vadovų.

Nuo 1960 iki 1976 metų vadovavau įvairioms esperantininkų organizacijoms (Esperanto - tarptautinė kalba). Buvau Vilniaus jaunimo klubo "UNESCO" pirmininku, jaunimo klubų tarybos pirmininku, jos sekretoriumi, jaunimo stovyklų rengimo komisijų nariu. Taigi turėdamas šiojią tokią vadovavimo visuomeninėms organizacijoms patirtį, manau galįs į šį bei tą atkreipti ir jūsų dėmesį.

Sugebėjimas vadovauti išugdomas kaip ir sugebėjimas plaukti - bandant plaukti. Tas, kuris planuoja darbą, paskirsto užduotis ir kontroliuoja jų vykdymą, ir yra vadovas. Peržvelkime pagrindinius organizacinio darbo etapus.

Planavimas, arba žiūrėk tikslui!

Tikriausiai nereikia įrodinėti, jog planingas darbas yra efektyvesnis negu pripuolamai atliekami darbai. Pirmiausia reikia pagalvoti, ką ir kada reikia atlikti, kad pasiektume numatytų tikslų. Planuojama tam, kad nieko svarbaus neužmirštume. Numatytos užduotys turi būti pagal draugijos narių jėgas, antraip dėl patirtų nesėkmių gali kilti nepasitikėjimas savimi ir kitais. Atliktinos užduotys surašomos svarbos ir skubos eile. Jei nepavyktų susitvarkyti su pirmąja užduotimi, būtų einama prie antrosios, o po to grįžtama vėl prie pirmosios.

Planas nėra sau tikslas. Planas yra priemonė tikslui pasiekti. Todėl planus, jei reikia, galima keisti, tačiau negalima keisti tikslų. Pagrindinis lietuvių organizacijų Karaliaučiaus krašte tikslas - gaivinti ir puoselėti lietuvių. Ko tam reikia? Lietuviškos mokyklos, lietuviško darželio, lietuviško klubo - skaityklos, lietuviškų pamaldų, kelionių po lietuvių istorijos vietas? Kiekviena draugija turėtų pati nuspręsti, ko ji šiandien sieks, kad jos veiklos teritorijoje lietuvių tikslas būtų realizuojamas.

Tarkime, užsibrėžėte savame mieste turėti lietuvišką pradžios mokyklą. Ko reikia, kad ji pradėtų veikti? Reikia: 1) informacijos tėvams apie ketinimą steigti mokyklą; 2) mokinių; tai palūdytų

tėvų pareiškimai, bendruomenės įteikti vietos švietimo skyriui; 3) mokytojų; 4) mokymo programos ir vadovėlių; 5) patalpų; 6) inventoriaus; 7) lėšų mokyklai ir personalui išlaikyti. Jei 5, 6 ir 7 klausimus turi spręsti Kaliningrado srities švietimo skyriai, 3 ir 4 klausimus, remiantis tarpvalstybine sutartimi - Lietuvos švietimo ministerija, tai 1 ir 2 klausimus gali išspręsti tik pati lietuvių bendrija (nes srities švietimo organai nesuinteresuoti lietuviška mokykla) ir prisidėti sprendžiant 3 ir 5 klausimus, ieškant mokytojų buto ir patogios rusiškos mokyklos, kurios patalpose galėtų prisiglausti lietuviška mokykla. Taigi į planą būtinai įtraukiami 1 ir 2 bei 3 ir 5 klausimai.

Beje, kiekviena draugija, būdama autonomiška, neturėtų laukti, kol apie jos problemas prašėks draugijų bendrijos taryba, o pati turėtų jas kelti.

Užduočių paskirstymas, arba žmogų pažinsi iš darbo

Net puikiausias planas nieko nevertas, jei nėra kam jį vykdyti. Ne kiekvienas vadovas sugeba gerai paskirstyti užduotis. Kartais verta paprašyti kolegos, kad tai padarytų jis. Gerai, jei draugijos nariai patys pasidalina darbais. Tačiau to labai tikėtis neverta. Juk į tradicinį klausimą "kas sutinka imtis?" dažniausiai atsako tylą. Bus lengviau numatyti vykdytoją, jei žinosite, kas ką gali padaryti (pvz., atspausdinti, padauginti, nuvežti siuntą, parengti nutarimo projektą, aplankyti narius, turi ryšių su įtakingais valdininkais ir t.t.). Kreipiantis konkrečiai "gal Jūs, pone A., tuo užsiimtumėte?" sutikimas dažniausiai gaunamas. Jeigu paaiškėtų, jog neatsirado žmogaus, galinčio įvykdyti užduotį, reikia ją braukti iš plano arba prašyti kaimynų (ar draugijų tarybos) pagalbos.

Beje, nėra gerai, kai vadovas neprašomas imasi aiškinti, kaip reikia atlikti užduotį. Pakanka išaiškinti, kokio rezultato reikia siekti. Niekuomet nesūlykite, kad užduotį atliktų ją sugalvojęs asmuo. Tokia "tradicija" slopina iniciatyvą. Dalindamas užduotis, paaiškinkite jų vietą draugijos siekiamo tikslo grandyje: užduotys stropiau vykdomos, jei įsitikinama, kad jas tikrai būtina įvykdyti. Ir nedidelę užduotį vykdančiam pravarau pabrėžti, kad tai, ką jis daro, yra labai svarbu.

Kontrolė, arba iš klaidų mokomės

Kontrolė padeda pastebėti klaidas, o iš jų reikia mokytis. Geriau mokytis iš svetimų klaidų (analizuojant kitų darbą). Deja, geriausiai pamoko

savos klaidos. Paprastai niekam nesmagu būti tikrinamam (reikia pačiam informuoti apie savo darbą!), tačiau visiškas kontrolės nebuvimas imamas aiškinti taip: "Mano darbo niekam nereikia". Tai kontrolė (ryšiai tarp vadovo ir atlikėjo) yra reikalinga; geriausia - neįkyraus domėjimosi "kaip sekasi" forma. Vadovas turi priminti: jei užduotis negali būti įvykdyta, tai jam apie tai turėtų būti laiku pranešta. To reikia tam, kad užduotį galima būtų suspėti perduoti kitam arba ją pakoreguoti. Į neįvykdytą užduotį būtina reaguoti: bent jau išreikšti apgailėstą ir įsitikinimą, kad vykdytojas, kiek pajėgė, stengėsi.

Jei jūsų draugijoje užduotys (įsipareigojimai) dažnai nevykdomos, tai reiškia, kad joje prasta disciplina, viešpatauja bloga moralinė atmosfera ir reikia keisti arba vadovavimo stilių, arba pačius vadovus. Ir dar. Jei užduotis atlikta gerai ir laiku, mažai tai tik konstatuoti. Reikia rasti ir padėkos žodžių - tai padės Jums ateityje.

Ryšiai su kolegomis, arba daryk geriau negu aš

Sako, kad jei turėdami po obuolį, pasikeisime obuoliais, tai turėsime tik po obuolį. O pasikeitę patirtimi, turėsime didesnę patirtį. Todėl labai svarbu palaikyti ryšius su tokį pat darbą vykdančiais kitų draugijų nariais (pvz., su kitais atsakingais už mokyklas). Ryšiai su kolegomis - tai ir galimybė gauti kvalifikuotą patarimą (vienu dalyku Jūs stipresnis, o kitu - Jūsų kolega). Tokių ryšių galėtų padėti užmegzti už tam tikrą sritį atsakingas draugijų bendrijos narys. Tam jis turėtų parašyti aplinkraščių - vieno turinio laišką keliems adresatams. Reikėtų siųsti laiško kopijas visiems minėto aplinkraščio gavėjams. Turint galvoje tai, kad dėl padidėjusių transporto bilietų kainų betarpiškai bendrauti dažnai neįmanoma, bendravimas aplinkraščiais laiškais gali būti gana efektyvus. Tai, kas jums galėjo atrodyti sunkiai įgyvendinama, galbūt sugebėjo sutvarkyti kita draugija; ir jūs, pasinaudoję patirtimi, pakartosite jų sėkmę, o galbūt ir geriau padarysite.

Vadovo autoritetas, arba ne vieta žmogų puošia

Visuomeninė organizacija - tai ne privati firma ir net ne uždaroji akcinė bendrovė. Jos vadovams neturi atrodyti, kad išrinkti į valdžią jie jau gali elgtis, kaip į galvą šauna. Vadovo autoritetas - tai ir organizacijos autoritetas. Prarasdamas savo autoritetą, vadovas menkina savo draugiją ir net

kompromituoja jos gražius tikslus. Visuomeninėje veikloje ne šventieji dalyvauja, todėl pravartu žinoti pagrindines vadovo nuodėmes ir jų vengti. Taigi vadovo nuodėmės:

1. **Egoizmas.** Tai nesugebėjimas dirbti draugijai be naudos sau (aukojimosi stoka). Ką gi, apsiėmus būti karve, reikia ir pieno duoti.

2. **Viešumo vengimas.** Kai kurie vadovai galvoja, kad iki ataskaitinio susirinkimo jiems nepivalu nieko informuoti apie savo veiklą. Vadovui nuolat pravartu atsiminti, kad ne draugija turi jiems tarnauti, o jie - draugijai. Ypač svarbus viešumas piniginiuose reikaluose. Iš visuomeninės tautinės veiklos dar niekas turbūt neužgyveno turtų, tačiau našta kaltinimų, kad iššvaistęs visuomenės pinigų, užsikrovė ne vienas.

3. **Vengimas tartis.** Kai kas yra įsitikinęs, jog viską žino geriau, negu kiti. O juk visuomet atsiras klausimas, kuriuo kolega bus geriau informuotas. Įsiklausius į kitus žmones, dažnai paaiškėja, kad jie gali ir turi ką pasiūlyti. Beje, neverta nutylėti patarimų autoriaus. Sakydamas, kieno sprendimą siūlai priimti, jo autorių darai savo sąjungininku (ir atsakingu). Priešingu atveju jis, jei yra ambicingas, gali tapti potencialiu priešininku.

4. **Kitų nekilnimas.** Yra tokių, kurie siekdami iškelti save, renka kitų "nuodėmes". Pravartu atminti, kad autoritetą kelia ne kitų neatliktas, bet paties gerai atliktas darbas. Beje, užuot puolus kitus, stengiantis visą kaltę suversti jiems, sveika prisipažinti ir pačiam kai ko nepadarius. Savęs neįveikęs, kito niekad neįveiksi.

5. **Savo darbo stiliaus primetimas.** Reikalaujamas, kad atlikėjas galutinio tikslo siektų nurodytu būdu, vadovas mažina atlikėjų (talkininkų) iniciatyvumą, pagaliau gali jų ir visai netekti.

6. **Stengimasis viską daryti pačiam.** Pirma, koks tu vadovas, jei nevadovauji. Antra, kadangi vienam visko padaryti neįmanoma, tai taip mažinama draugijos veiklos apimtis. Tegul kiekvienas jos narys šiandien padaro po mažai ir nelabai vykusiai, rytoj rezultatai bus geresni. Kur stos du trys - viską padarys.

7. **Neryžtingumas.** Kartais sprendimų priėmimas nukeliamas kitam kartui. Dėl bereikalingo atsargumo praleistos galimybės sukelia tai, kad draugija nieko neveikia, o tik kažko laukia. Žinokim: proga pasitaiko, bet nesikartoja.

Baigdamas pasakysiu, jog nesiruošiau žuvų mokyti plaukti. Visi surašyti pastebėjimai yra skirti tiems, kas jaučia, jog jiems jie praveria.

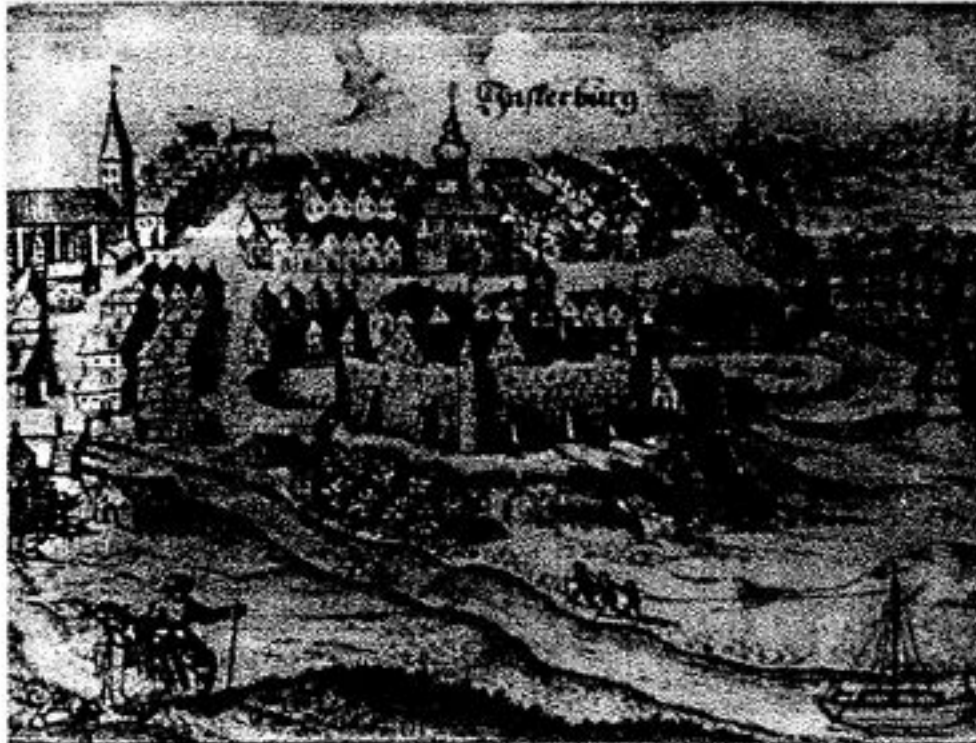
Vytautas Šilas

Kraštotyryninkų dienos Karaliaučiaus krašte

Įsrutis

Insterburg, Černiachovskas

Miestas įsikūręs Unguros (Angrapės) pakrantėse. Čia iš šiaurės į ją įteka Įsra arba Įstra, ir upė gauna Priegliaus vardą. Įsra (Įstra) yra archaiskas baltų vandenvardis ir galėjo reikšti "judrioji" - palyginkime su lietuviškais žodžiais srujoti, srovėti. Iš čia nuo amžių gyveno lietuvių gentis, vadinama nadruviais.

Savaitė Įsruityje

Liepos pabaigoje Lietuvos kraštotyros draugijos ekspedicija dirbo Įsruities (dab. Černiachovskas) apylinkėse. Ši išvyka - bendro darbo su Kultūros fondu dalis, jos tikslas - sukaupti žinių apie Karaliaučiaus srityje gyvenančius lietuvius, išsiaiškinti jų poreikius, užrašyti žmonių atsiminimus.

Nedidelė mūsų grupė (10 žmonių) spėjo aplankyti tik trečdalį rajono gyvenviečių, sunku pasakyti, kiek liko neaplankytų lietuvių, nes oficialia statistika negalima pasikliauti - jų yra gerokai daugiau. Ekspedicijos rezultatas - ne tik aplankytas geras pusšimtis šeimų ir užpildytos anketos. Marija ir Martynas Purvinai atliko pirmą lankytų vietovių architektūros paveldo fikaciją. Jų žiniomis, aptikta daug įdomių detalių. Apibendrinta medžiaga, detalesnė analizė bus naudinga Mažosios Lietuvos architektūros studijoms ir restauravimui.

Rimvydas Povilaitis mėgėjiška kamera filmavo žmones ir lankytus objektus. Istorikas Algirdas Matulevičius buvo ne tik nepamainomas vadovas, žinantis visus kelius, bet ir žinių šaltinis - ir ekspedicijos dalyviams, ir ten gyvenantiems žmonėms.

Grįžome ne tik peršinciais nuo dilgėlių, išrautų nuo paminklinio akmens K. Donelaičio tėviškėje, delnais, bet ir su širdgėla dėl daugelio dalykų. Nieko naujo nepasakėčiau, vardinama Įsruities lietuvių vargus ir problemas.

Taip, čia gyvenantys smarkiai nutautėję, šis procesas smarkėja, nes nėra sąlygų mokytis lietuvių kalbos. Labai trūksta žinių apie lietuvių bendruomenės veiklą. Žmonės čia mažai bendrauja tarpusavyje, todėl kaimuose aptikome daug tokių, kurie nieko nežino apie lietuviškas pamaldas Įsruityje. Daugelis nieko negirdėję apie būrimąsi į bendruomenę, o galėtų ir norėtų jos veikloje dalyvauti. Būtų norinčių ir vaikus lietuviškai mokytis leisti, bet kur?

Dar pavasarį Černiachovsko spaudos kioskuose buvo galima nusipirkti lietuviškų laikraščių, dabar jie dingę, negauna žmonės ir užprenumeruotų žurnalų iš Lietuvos. Atokesnėse gyvenvietėse vyresnio amžiaus lietuviai, nepalaikantys artimesnių ryšių su Lietuva, jau seniai nematė lietuviškų knygų - gavę jų, džiaugėsi kaip vaikai...

Lietuviškų knygų fondas kaupiamas Černiachovsko miesto bibliotekoje, bet senesni žmonės iš rajono pakraščių vargu ar atvyks knygų pasiimti (o ir jaunesni ne visi, deja, ieškos...). Reikia dažniau jų nuvežti į stambesnes gyvenvietes, gal net keletą tokių kultūros centrų rajone įsteigti. Tą galės lietuvių bendrija daryti, bet kol kas ji pati jaunutė ir silpna, labai reikalinga mūsų paramos. Ne kartą metuose, o pastovios globos - išvykų su koncertais, paskaitomis, ilgesniu pabendravimu, konkrečiais darbais. Netgi šio krašto istorijos ir kultūros paveldui saugoti reikia mūsų paramos. Ne tik Tolminkemyje, Lazdynėliuose, bet visur. Nes į esančias vertybes mūsų tautiečiai, deja, daug kur žiūri kaip į svetimas. Tas beviltiškas nykimas, gruvėsių daugėjimas yra įprasta gyvenimo detalė, daug kas net nesuima, kad gali būti ir kitaip. Laukia, kada ateis tikri šio krašto šeimininkai ir padarys tvarką.

Galima abejoti mūsų pildytų anketų tikslingumu, bet tvirtai įsitikinome, kad vėl važiuosime į Įsruitį. Reikia ne tik šviečiamosios, kultūrinės veiklos, reikia tiesiog pabendrauti su žmonėmis.

Irena Seliukaitė

Senoji architektūra Įsruities apylinkėse

Lietuvos kraštotyros draugijos ekspedicijoje, kuriai vadovavo draugijos pirmininkė I. Seliukaitė ir istorikas A. Matulevičius, mes fiksuojame senuosius pastatus ir gyvenvietes.

Kam gi dabar reikalingi tie seni dalykai - karo apgriauti, pokario laikais nugyventi?

Marija Purvinienė

architektė

Martynas Purvinas

Lietuvinių bendrijos "Mažoji Lietuva" seimelio narys

Vaikams

Prūsų sukilimo didvyrė

Vienas galingas Nadruvos kunigaikštis netoli Labguvos, Deimenos upės krante, turėjo stiprią pilį. Kai visi prūsai sukilo prieš žiauriai kryžiuočių valdžią, jis su savo kariais iškeliavo padėti kaimynui Deivonei, kuris buvo Bartos krašto vyriausias vadas. Jis padėjo Bartos vadui ir savo patarimais. Ir tikriausiai būtų pats vadu tapęs iš visur susirinkusiais kariuomenė, bet kukliai atsisakė nuo tos pareigos. Deivonei vis sekėsi, kol klausė Nadruvos kunigaikščio patarimų.

Tačiau viename mūšyje abu žuvo. Jų kariai išsiblaškė. Priešas žygiavo vis toliau, bausdamas sukilusias sritis. Kunigaikščių pilis griovė, sulygindamas su žeme. Taip pat Nadruvos kunigaikščio pilį kryžiuočiai paėmė ir sunaikino. Jo žmonės iš dalies pateko nelaisvėn arba bėkdamas didvyriškai žuvo.

Tik kunigaikščio seseriai pasisekė pabėgti.

Kol jos brolis buvo gyvas, ji be atvangos darbavosi, siūsdama jam sutrauktus būrius. Ir po brolio mirties ji darė kryžiuočiams žymių nuostolių, labai kliudė jiems tolyn skverbtis. Kryžiuočiai paspyrė už jos galvą didelę kainą, nes, kol ji buvo gyva, negalėjo būti kalbos apie ramumą.

Vieninteliai jos palydovai buvo piemuio ir ištikimas šuo. Vienas atnešdavo jai žolių, uogų ir valgomų šaknų, antras saugojo ir medžiojo paukščius ir žvėris. Ji pasistatė trobelę iš šaknų ir vyčių. Vidų iškimšo samanomis, o viršų stori apdengė lapuotomis šakomis.

Artinantis žiemai, didėjo jos rūpestis. Tuomet, užšalus pelkėms, galėjo ją lengvai atrasti.

Vieną dieną sulėkė varnos ir varnai prie jos trobelės ir krunksėdami skelbė pavojų. Nuo trobelės skrido į toliau stovintį medį. Taip rodė jai išsigelbėjimo kryptį. Ji norėjo palaukti dar savo ištikimų draugų. Paukščiai ėmė pešioti jos drabužius. Tada pasiryžo kelionėn be palydovų. Paukščiai vedė ją, skrisdami nuo medžio iki medžio. Ir taip atkeliavo į Nasuvos mišką.

Plunksnuoti kelvedžiai apspito ją, kad toliau neitų. Sunešė šieno, sausų lapų, šiaudų ir šakų. Greit išaugo tikras butas po tankiomis medžio šakomis. Rūpestingi paukšteliai ir pėdsakus užlygino, kad priešai negalėtų rasti.

Po daug vargų negandų sugrįžo ir jos ištikimi palydovai. Piemenėlis pasakojo, kad priešai padegė mišką, kur trobelė stovėjo, ir jie būtinai norį suimti kunigaikštę.

Tuo tarpu paukščiai pasidarė neramūs. Po valandėlės keletas jų sugrįžo sužeisti ir mirė prie kunigaikštės kojų. Ji aiškiai jautė pavojų, bet kame jis, nežinojo. Ir šuo pašokęs šaute nušovė į miško gilumą. Bematant sugrįžo kruvinas, su virve ant kaklo. Ji nebeklausė šunies, kuris ją traukė bėgti. Jai atrodė, kad ji esanti apsupta priešų iš visų pusių. Norėjo susideginti, bet bergždžiai ieškojo liepsnelės. Tada pagriebė nuo šunies virvę ir pririšo ją prie medžio. Taip galvojo pabaigti gyvenimą, nes prisiekė savo tėvynės priešams gyva nepasiduoti.

Staiga šakos subraškėjo: visas būrys elnių išaugo prieš ją, galvas nuleidę artinosi ir ją ratu apsupo. Matyt, Laima ja rūpinosi. Ji pradžiugo: vėl išsigelbėjimo viltis šyptelėjo. Paskubomis su berniuku suraizgė iš vytelių rogutes ir pririšo jas virve prie pirmo elnio ragų.

A. Brako pieš.

Taip šveiste nušveitė į tą kraštą, kur dabar yra Brėdainiai. Sustoję prieš galingą ažuolą nepereinamos girios gilumoje. Ažuolas buvo išpuręs. Jo drevė įsitaisė patogų butą ir gerą apsaugą nuo blogo oro. Keturkojai miško gyventojai tampa

vo jai. Elniai tam tikru laiku susirinkdavo, kad ji juos pamiltų. Lokiai atnešdavo medaus, paukščiai grobuonys - paukštienos. Piemenėlis apylinkėje suduone liaudavo duonos ir drabužių.

Dešimt metų čia išbuvo, apverkdama savo nelaimingą tėvynę ir be atvangos ieškodama išsigelbėjimo.

Bet, deja, neišsipildė jos viltys. Kartą piemenėlis atnešė liūdną žinią: Pilupėnų pils, saugojusi šiaurinę miško dalį, žuvo, jos buveinė išduota, priešai iš visų pusių puola.

Sušlamėjo medžių viršūnes. Paukščių būriai klykaudami sulėkė į ažuolą. Ir, kas gyvas buvo miške, murmėdami ir maurodami, atsukėjo čia. Netrukus ir prieš šūksmai iš visų pusių šurpiai nuaidėjo per mišką. Tuojau nevidonai, ištroškę pergalės, atsirado pas didžiulį ažuolą.

Nustebę dėl netikėto vaizdo, kaip sustingę, stabelėjo. Prieš milžiną ažuolą stovėjo kunigaikštė, pakėlus akis į dangų. Aplink ją būrėsi gyvulėliai. Tvykstelėjo žaibas; griausmas supurtė žemę, jog net žmonės ir gyvuliai suklupo. Tūkstančiais aidų perkūnija nudundėjo per milžingę, kol pagaliau visai nutilo. Dabar prabilo kunigaikštė, pažvelgusi po gilios maldos.

"Dievai išklause mano maldą. Jums nepateksiu nei gyva, nei mirusi. Ir jūsų gobšumas mano turtais nepasidžiaugęs. Antai, ažuolas pradeda jau liepsnoti. Šią šventą vietą, kurią jūs išniekinot žudynėmis ir plėšimais, užsirusinęs Perkūnas ir Pikulis aplankys ugnimi ir maru. Ko lūkuriojot? Pameginkite, ar aš ir mano turtai jums priklauso".

Apsisuko ji ir atnešė iš ažuolo visus savo sidabro, aukso ir brangiųjų akmenų

turtus. Juos svaidė į orą. Jie išnyko, kaip nebuvo, prieš apstulbusią priešų gaują.

Brangus grobis masino priešus. Jie ilgai nelaukė. Iš karto puolė visi, kad paimtų gyvą kunigaikštę ir jos turtą.

Staiga neregėtas viesulas, nelyginant aitarvas, lyg kapote prikapojo medžių viršūnių šalia ažuolo ir padarė užtvarą apie kunigaikštę. Baisūs ledai nulaužtomis šakomis žeidė akis. Žirgai baidėsi, svaidė raitelius į medžius ir lėkė, kur kojos neša. O pėstieji, kad ir kaip stengėsi, nė žingsnio pirmyn nepaėjo. Įnirtusji laukinių žvėrių užpulti ir sudraskyti rangėsi, paskendę kraujuose. Prasivėręs dangus bloškė ugnies jūrą, griausmas be perstojos trankė visa. Buvo neapsakomai baisu.

Pagaliau nusileido šviesus debesėlis ant kunigaikštės, kuri buvo per maldą pakėlus rankas. Nutilo audra, o kunigaikštė paliko žemę.

Nuostabus girios ošimas palydėjo tolimoj dangių debesėly. Tik mirštančiųjų aimanavimai pertraukdavo aplink viešpatuojančią tylą.

Ištikimas tarnas, kunigaikštės prašomas, išvengė pavojaus, kad praneštų žmonėms, kaip ji pabaigė savo gyvenimą. Jis paliko dar keletą dienų šioj baisioj vietoj. Joks priešas jo nebekliudė. Visi jie čia arba po mišką klaidžiodami rado sau galą. Šuns vedamas, jis paliko šią girios klaikumą ir nunešė žinią į artimiausią pilį.

Vėliau žmonės iš visų šalių atkeliavo aplankyti šio ažuolo. Čia atsimindavo savo gerąją kunigaikštę ir prarastąjį laisvę.

Iš Dr. Jono Remeikos knygos "Kai dar amžina ugnis ruseno". Mažosios Lietuvos padavimai

Lietuva visada laukia

Pirmoji kregždutė iš Gastų (Slavsko) rajono Vilniaus Lietuvių namuose buvo Viktorija Venzelytė. Dabar ji jau šeštokė. Mergaitė nugalėjo sunkumus: namų ilgesį, tam tikrą žinių skirtumą. Ji išmoko bendrauti su žmonėmis, keičiasi mergaitės charakteris. Tik štai ką reikėtų suprasti jai ir visiems vaikams: tautybę lemia ne vieta, kurioje gimei, o tėvų tautybę. Viktorija samprotauja neteisingai: "Gimiau Rusijoje, tai esu grynai ruskė" (visa jos gimtinė lietuviai!).

Į Lietuvių namų 10-ąją klasę šiais mokslo metais atvyko mokyti ir Algima Preimonytė. Ką žinai, gal ji vėliau studijuos lietuvių kalbą, grįš į Karaliaučiaus (Kaliningrado) kraštą dirbti ir pakeis kurį nors iš mūsų čia dirbančių? Tai mano viltis.

O Regina Parakiniukaitė, baigusi Kaukėnų (Jasnoje) vidurinę mokyklą, panorio mokyti tik Lietuvoje. Jos svajonė - siuvėjos amatas.

Mergaitė išlaikė stojamuosius egzaminus ir pateko į Klaipėdos siuvėjų mokyklą. Džiaugiasi, kai mergaitė rašė pareiškimą, pildė anketą lietuviškai. Reginos rankelė gražiai vedžiojo lietuviškas raides. Didžiausias sunkumas jai bus - greitai rašyti. Mat, vadovėlių nėra, reikės suskubti konspektuoti dėstytojų mintis. Aiškus tikslas ir tvirtas jo siekimas visus sunkumus veža šalin. Visa širdimi linkiu lietuvaitei nugalėti kliūtis, pasiekti išsvajoto tikslo.

Mokslo žinių ima geisti ir suaugę rajono žmonės. Algimos mama Danguolė svajoja baigti lietuvių kalbos studijas Pedagoginiame universitete Vilniuje. Tokiomis mintimis gyvena ir viena vaikų darželio auklėtoja. Labai svarbu, kad vietos lietuviai įsilietų į liuanistų būrį: išnyktų svarbi problema - atvykėlių apgyvendinimas, be to, jie būtų ne laikini, o nuolatiniai darbuotojai. Iš Lietuvos čia daug neprivažiavusi, visada bus liuanistų stygius.

Maloniau negu malonu tai, kad Gastų (Slavsko) mieste yra žmonių, pageidaujančių išmokyti lietuviškai rašyti ir skaityti. Ką gi, jų pageidavimai - mums įstatymas.

Taigi vos įžiūrima švieselė ryškėja, o nuo jos sieloje darosi vis šilčiau ir šilčiau.

Mokytoja
Vanda Vasiliauskienė

Mums brangus mažiausias gyvybingumo ženklas

Jūsų rankose jau šeštasis "Donelaičio žemės" numeris - tiek, kiek šiais metais ketinta išleisti. Bet su šventomis Kalėdomis ir artėjančiu Kristijono Donelaičio 280-uoju gimtadieniu, kuris bus švenčiamas per Naujuosius Metus, labai norėtume Jus pasveikinti, atspausdindami 7-ąjį numerį. Gal pavyks?

Mes suprantame, jog "Donelaičio žemė" dar ne toks laikraštis, kokį norėtume matyti ir skaityti. Bet tik bendromis pastangomis, visi bendradarbiaudami suteiksim jam prasmingą turinį ir veidą. Tad mes labai laukiame žinių iš Karaliaučiaus krašto apie lietuvių gyvenimą, rūpesčius ir veiklą. Mums brangus net mažiausias jų gyvybingumo ženklas, pastangos išlikti savimi, telktis prasmingam bendravimui. O laikraštis bus mielas, jei patys į jį rašysime ir jame rasime žinių apie savuosius.

Dabar "Donelaičio žemė" išeina kas du mėnesiai. Nuo 1994-ųjų norime jį leisti kas mėnesį. Žinoma, jei surasime pakankamai lėšų jį spausdinti, nes be-

veik visas tiražas išsiuntinėjamas kaip labdara. Kad tik skaitytų, lauktų, atsilieptų, rašytų.

Rūpesčių kelia ir "Donelaičio žemės" platinimas. Kol išeina retai, nesunku nuvežti pakeleivingu transportu. Bet ar neužsiguli pas ką? Apie tai jau irgi turime žinių. Kartais susidaro įspūdis, jog ne visi Lietuvių kultūros bendrijos vadovai suvokia, kad laikraštis galėtų jiems padėti suburiant draugėn tautiečius.

Kitais metais ketiname plėsti laikraščio tematiką. Bandysime plačiau atspindėti Lietuvos ir Kaliningrado srities ryšius, bendradarbiavimą ekonomikos srityje, sutrumpintai perpasakosime, ką apie Karaliaučiaus kraštą rašo Lietuvos spauda, kviesime per "Donelaičio žemę" žodį tautiečiams tarti žinomus Lietuvos žmones, taip pat atsakingus Kaliningrado srities pareigūnus. Seniai svajojame prie "Donelaičio žemės" leisti vieno lapo priedą rusų kalba - tiek tautiečiams, nebemokantiems protėvių kalbos, tiek visiems srities gyventojams.

Mažoji Lietuva - Karaliaučiaus kraštas, mūsų knygos ir literatūros lopšys, brangus visiems lietuviams, kur jie bebūtų - ar Lietuvoje, ar Australijoje, ar gyventų Kaliningrado srityje, ar Amerikoje. Buvo laikai, kai iš šios žemės knygnešiu takais į Didžiąją Lietuvą sklido draudžiamas spausdintas lietuviškas žodis. Dabar priešingai - iš Didžiosios Lietuvos į Mažąją Lietuvą vežamos lietuviškos knygos ir laikraščiai. Tikime, jog ateis laikas, kai susitelkę čia gyvenantys tautiečiai ir patys pajėgs leisti laikraštį.

Redakcija

Sovietų mokslininkas apie Mažąją Lietuvą

Lietuvos, manyčiau, ir Kaliningrado srities žmonės sulaukė vertingos ir įdomios knygos apie Prūsijos šiaurinę dalį, apie čia gyvenusius vakarinius baltus - prūsus, lietuvius (lietuvininkus), juos XIII a. užkariavusius vokiečius ir šių tautų santykius per 700 metų. Tai knyga rusų kalba - P.I. Kušnerio (Knyšev) monografijos "Etniškioje teritorijai ir etniškioje granicy" (Moskva, 1951) antroji dalis. Ji mūsų išveitų jau buvo išversta į lietuvių kalbą ir 1979 m. išleista Čikagoje ("Pietryčių Pabaltijo etninė praeitis"). Iki Sąjūdžio laikų mes to padaryti negalėjome - neleido. Dabar šios knygos II dalis* perspausdinta iš rusiško originalo.

Kuo P. Kušnerio teiginiai ir išvados aktualios šiandien?

Dar vis ginčijamasi dėl Prūsijos gyventojų etnogenezės, lietuvių Mažojoje Lietuvoje autochtoniškumo. O politikams tai sukelia visokių aspiracijų ar spekuliacijų...

O juk į nacių okupuotą Lietuvą iš Maskvos per radiją jau 1943-1944 m. buvo kreipiamasi: "Mažoji Lietuva - nuo amžių lietuvių gyventas kraštas, aplaistytas jų prakaitu ir krauju, ir jo grąžinimas Lietuvai (Didžijai - A.M.) būsiąs tik menkas (...)

atpildas už patirtas nuo kryžiuočių ordino ir pačių vokiečių neįkainojamas skriaudas. Ji bus grąžinta Lietuvai!" Tačiau po karo, pasikeitus geopolitinei padėčiai, SSSR ėmė vykdyti kitą politiką. Lietuva atgavo tik Klaipėdos kraštą. Likusioje Mažosios Lietuvos dalyje tarp Nemuno ir Priegliaus upių 1946 m. SSSR sukūrė Kaliningrado sritį. Ją buvo pavesta administruoti SSSR pagal Potsdamo konferencijos 1945 m. susitarimą, bet tik iki taikos sutarties tarp valstybių nugalėtojų ir Vokietijos pasirašymo. Rytų Prūsijoje sovietų valdžia vykdė genocidą ir etnicidą, naikino kultūrą, pakeitė visus lietuviškus, prūsiskus ir vokieškus vietovardžius. 1951-1952 m. JAV prezidento rinkimų kompanijos įkarštyje vienas pretendentų senatorius R.A. Taftas ėmė skelbti, kad, tapęs prezidentu, peržiūrėtų Potsdamo konferencijos nutarimus. SSSR vadovybė, pirmiausia Stalinas, ruošdamasi atmesti galimus Vakarų valstybių reikalavimus grąžinti Karaliaučiaus kraštą vokiečiams, nurodė SSSR mokslų akademijai parašyti veikalą. Jis turėjo patvirtinti, jog Rytų Prūsijos šiaurinė dalis, iki 1945 m. valdyta Vokietijos, yra vienos iš tuometinės SSSR tautų - lietuvių tautos - etninė teritorija. To darbo ėmėsi kilęs iš Gardino SSSR MA etnografijos instituto etnologas P.I. Kušneris (1889-1968). Pirmasis jo veikalas pavadinimas buvo - "Etnografinės Lietuvos teritorijos vakarinė dalis" - t.y. jau pavadinime norėta nurodyti, kad Mažoji Lietuva yra Didžiosios Lietuvos dalis. Tačiau knyga 1951 m. išleista aukščiau minėtu pavadinimu. Kuomet SSSR vadovybė pamatė, kad JAV prezidentas D. Eisenhoweris nesiruošia reikalauti grąžinti Rytų Prūsijos Vokietijai, Kušnerio knyga buvo išimta iš bibliotekų ir uždrausta, o sovietiniai ideologai ėmė

skelbti melą, neva Kaliningrado sritis sudaryta senose Pabaltijo slavų žemėse.

P. Kušneris, priešingai daugumai sovietinių stalinizmo laikotarpio dogmatikų mokslininkų, grubiai iškraipanti tikrovę, yra visapusiškas, sąžiningas ir tikras mokslininkas. Jis įrodė, kad Mažosios Lietuvos lietuvių, kaip ir jų giminaičiai - likusios dalies Prūsijos prūsai, yra seniausieji gyventojai, o vokiečiai - tik kolonistai (nuo XIII a.). Tuo jis paneigė vokiečių mokslininkų G. ir H. Mortensen XX a. I pusės teiginius, kad mažlietuviai yra XV a. ateiviai iš Didžiosios Lietuvos, taigi, vokiečiai esą buvę ankstesni Prūsijos gyventojai. Kadangi daug prūsų žuvo per karus, sukilimus prieš užkariautojus, o likusieji germanizuoti, tai teisėti to krašto paveldėtojai, anot dalies vokiečių mokslininkų ir XX a. I pusės oficialiosios Vokietijos propagandos, esą vokiečiai. P. Kušneris minėto krašto baltiško koncepciją pagrindė archeologijos, etnografijos bei etnologijos, lingvistikos, statistikos, istorinės geografijos ir istorijos mokslų duomenimis. Jis daugiausia naudojo pačių vokiečių mokslininkų medžiagą ir paskelbtais šaltiniais, teiginiais, išvadamis, kai kurių rusų, lietuvių autorais, konsultavosi su Mažosios Lietuvos tyrinėtoju P. Pakarkliu ir kitais istorikais.

Monografijos autorius pasekė vakarinių baltų gyvenimą nuo atsikėlimo prie Baltijos krantų iki pat XX a. vidurio. Pateikė romėnų, graikų, germanų (Tacito, Ptolemėjo, Vulfstano ir kt.) autorių žinias apie mūsų protėvius. Jis nustatė prūsų ir lietuvių (tiesa, neretai jų neskiria ir vadina prūsais-lietuviais) etninę teritoriją ir jos laipsnišką mažėjimą dėl vietos gyventojų germanėjimo. Baltų materialinę ir dvasinę kultūrą atspindi archeologiniai radiniai: keramika, žalvarinės sagės, geležiniai įtėgaliai ir kalvijai, peiliai, pjūklai, dalgiai, antkapiniai paminklai - krikštai, kaimo architektūra, tautiniai drabužiai ir kt.

Lietuvių ir vokiečių gyventojų sudėtį ir kitimą, vokieškosios kolonizacijos ir asimiliacijos procesus P. Kušneris nagrinėjo, remdamasis Prūsijos gyventojų 1837-1925 m. surašymų duomenimis. Jis parodo, kaip ir kodėl lietuviai, Mažojoje Lietuvoje sudarydami absoliučią gyventojų daugumą, XIX a. pabaigoje tapo mažuma (išskyrus Klaipėdos kraštą).

Knyga turi ir trūkumų. Pasigendama skyrelio apie mažlietuvių aukštą kultūrą, vokiečių inteligentijos (pirmiausia dvasininkų) ir kažkiek Prūsijos valdžios (bent jau XVII-XVIII a.) nuopelnus ją ugdant. Jis nenurodė, kad Mažoji Lietuva - visų lietuvių (ir didžialietuvių) raštijos, spaudos lopšys ir centras, kad bažnyčiose vokiečių kunigai sakė pamokslus lietuviškai, o nuo XVIII a. I pusės gausiai steigiamose pradžios mokyklose buvo mokoma lietuviškai... P. Kušneris nepagrįstai senovėje prūsų gyventas pietines Prūsijos žemes, po 1945 m. atitekusias Lenkijai, laikė vakarų slavų teritorija. Mat per 1709-1711 m. didįjį marą išmirė daugiau kaip pusė gyventojų ne visoje Prūsijoje, o vien

Mažosios Lietuvos 5-iose apskrityse (Įsruties, Tilžės, Ragainės, Labgavos ir Klaipėdos). 1719-1736 m. į Įsruties, Tilžės (o ne Klaipėdos!) ir Ragainės apskritis iš Vokietijos kraštų atsikėlė ne 30 000, o apie 20 000 vokiečių kolonistų, daugiausia valstiečių. Knygoje nemaža nevykusių arba visai klaidingų lietuviškų ir prūsiskų vietovardžių ir bendrinių žodžių kilmės (etimologijos) aiškinimų, jų rašyba netiksliai, vietovardžiai nelokalizuoti. P. Kušneris visai nepagrįstai manė, kad prūsų kalba artima slavų kalbai, kad lietuvių bendrinė kalba susiformavo žemaičių tarmės pagrindu.

Klaidos iš dalies buvo pateisinamos: autorius nebuvo kalbininkas ir kažin ar mokėjo lietuviškai. Suprantama, tai smulkmenos, turint galvoje stalininį režimą ir sovietinio ideologizuoto mokslo lygį. Nežiūrint šių trūkumų, P. Kušnerio solidi monografija yra vienas svarbiausių darbų apie Prūsijos ir Mažosios Lietuvos praeitį bei ten gyvenusių tautų santykius. Tikimės, kad ši knyga padės puoselėti lietuvininkų ir prūsų kultūrinį paveldą, spręsti Kaliningrado srities lietuvių reikalus, vadovaujantis žinojimu, glaudžiau bendradarbiauti kaimynams - Lietuvos Respublikai ir RTFSR Kaliningrado sričiai. Ją galės skaityti rusakalbiai, ji puošni ir patraukli, nes išdėstyti faktai - istorinė tiesa.

Tad galime padaryti tokią išvadą: lietuviai gyvena ne svetimoje, o savo protėvių žemėje. Vietovardžiai čia baltiškai ir vartojami daugelį šimtmečių, dar gi prieš Kristų. Tai dar kartą patvirtina 1992 m. Lietuvoje išleista Monrealyje gyvenančio lietuvininko nuo Klaipėdos V. Pėteraičio didžiulė monografija "Mažoji Lietuva ir Tvanksta".

Dr. Algirdas Matulevičius

* Kušner P.I. (Knyšev). Etniškioje prošloje jugo-vostočnoj Pribaltiki. Vilnius, "Mintis", 1991. Tir. 2000 egz.

ATA

Mirus brangiajai mamai, nuoširdžiai užjaučiamas
Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pirmininką
Vytautą Šilą
"Donelaičio žemės" redakcija

ATA

Tik ką Joneikiškiuose (Timirazevo) pradėjusiai dirbti mokytojai
Valei Liugienel
mirus, nuoširdžiai užjaučiame jos sūnus.
Slavsko rajono lietuvių kultūros bendrija

DONELAIČIO ŽEMĖ

Steigėjas ir leidėjas: Kristijono Donelaičio draugija
Redaktorius: Steponas Lukoševičius
Spaudai parengė V. Mikailionis
Kompiuteriu maketavo K. Katkus
Adresas laiškam: J. Basanavičiaus 5, 2683 Vilnius
Telefonas Vilniuje: 61 76 87

Išleistas 1992 m.
Pasirašyti straipsniai nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone
SL 1537.1993 11 26
leid. apsk. lankas 1
Tir. 1000 egz.
Užsakymo Nr.
Spausdino valstybinė įmonė "Spauda"
Laisvės pr. 60, 2019 Vilnius.